

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta (E 100/2018 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jaana Kaipainen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Marjo Nummelin, ympäristöministeriö
- ohjelmajohtaja Sirpa Thessler, Luonnonvarakeskus
- erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, Luonnonvarakeskus
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäälikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- asiantuntija Hanna Mattila, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- ohjelmapäälikkö Jussi Nikula, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori Kim Talus, Itä-Suomen yliopisto

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pariisin sopimuksen mukaisesti kaikkien osapuolten tulee pyrkiä toimittamaan pitkän aikavälin ilmastostrategiansa YK:lle vuoteen 2020 mennessä. Tämä velvoite koskee sekä EU:ta että kaikkia jäsenmaita.

EU:n pitkän aikavälin strategian on tarkoitus vahvistaa Euroopan johtavaa asemaa globaaleissa ilmastotoimissa ja esittää vision nettonollapäästöjen saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä so-

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

siaalisesti oikeudenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla. Ehdotettu strategia ei kuitenkaan sisällä uusia politiikkaehdotuksia eikä siinä ehdoteta 2030 tavoitteiden muuttamista. Sen sijaan se asettaa suunnan EU:n energia- ja ilmastopolitiikalle ja hahmottelee, mikä voisi olla EU:n pitkän aikavälin panos Pariisin sopimuksen lämpötilatavoitteiden saavuttamiseksi. Strategia avaa jäsenmaiden välisen keskustelun pitkän aikavälin strategiasta, joka tulee toimittaa YK:n ilmastonsuojelun puitesopimukselle vuoteen 2020 mennessä.

EU on laajalti saavuttamassa vuodelle 2020 asetetut tavoitteet päästöjen vähentämisestä sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden lisäämisestä. Lisäksi sovittu energia- ja ilmastopolitiikan lainsäädäntö antaa edellytykset saavuttaa EU:n Pariisin sopimuksen alainen tavoite vähentää päästöjä vähintään 40 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 1990. Tosiallisesti päästöt vähenevät 45 %, mikäli lainsäädäntö pannaan täysimääräisesti täytäntöön. Nykyinen politiikka vaikuttaa myös vuoden 2030 jälkeen ja johtaa noin 60 % päästövähennykseen vuoteen 2050 mennessä. Tämä ei kuitenkaan ole EU:lta riittävä panos Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Siirtyminen kohti nettonollapäästöistä taloutta edellyttää muutoksia kaikilla toimialoilla, mutta määrällisesti erityisesti energian tuotannossa ja käytössä, joka vastaa yli 75 % EU:n kasvihuonekaasupäästöistä. Tulevaisuuden vähäpäästöinen energiajärjestelmä perustuu toimintavarmaan, kestäväan, markkinalähtöiseen ja yleiseurooppalaiseen lähestymistapaan. Tulevaisuuden energiajärjestelmä tulee integroimaan muun muassa sähkö-, kaasu-, kaukolämpö- ja liikennejärjestelmiä, samalla kun älyverkot mahdollistavat kuluttajan keskeisen roolin. Muutoksen mahdollistaminen edellyttää innovaatioita eri sektoreilla sekä eri sektoreilla hyödynnettävissä teknologioissa kuten tekoäly, informaatio- ja viestintäteknologiat ja bioteknologia.

Strategiaehdotuksessa tarkastellaan kahdeksaa erilaista skenaariota Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaikkien skenaarioiden lähtökohta on vuodelle 2030 sovitut energia- ja ilmastopolitiikat ja -tavoitteet. Kaikissa kahdeksassa skenaariossa pohjalla on kustannustehokkaita politiikkatoimia, kuten uusiutuvan energian voimakas lisääminen ja energiatehokkuuden parantaminen. Kaikissa skenaarioissa biomassan ja jätteiden hyödyntäminen sekä bioenergian käyttö kasvaa nykyisestä (2015). Viidessä skenaariossa tarkastellaan erilaisia teknologioita ja toimia, jotka edistävät siirtymää kohti nollapäästöistä taloutta. Skenaariot eroavat siinä, kuinka voimakkaasti niissä hyödynnetään sähköistymistä, vetyä, sähköstä tehtäviä polttoaineita sekä siinä, mikä energiatehokkuuden ja kiertotalouden rooli päästövähennysten tuottamisessa. Kaikissa skenaarioissa sähkön kulutus lisääntyy eri sektoreiden sähköistymisen seurauksena, mutta skenaarioiden välillä on huomattavia eroja. Nämä viisi skenaariota johtavat hieman yli 80 % päästövähennykseen 2050 mennessä verrattuna vuoteen 1990, kun maankäyttöä, maankäytön muutoksia ja metsätaloutta (land use, land use change and forestry, LULUCF) ei oteta huomioon. Mikäli LULUCF sektori, joka absorboi enemmän hiilidioksidia kuin päästää, lasketaan mukaan, nettopäästövähennys vuoteen 2050 mennessä on n. 85 % verrattuna vuoteen 1990.

Kuudes skenaario yhdistää kaikki viisi edellä mainittua vaihtoehtoa, mutta pienemmässä määrin. Tässä skenaariossa saavutetaan 90 % vähennyksen nettopäästöissä (sisältäen LULUCF sektorin) vuonna 2050 verrattuna vuoteen 1990. Hiilineutraalisuutta ei saavuteta vuonna 2050, sillä joitakin päästöjä jää edelleen jäljelle, erityisesti maataloussektorille.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

Seitsemäs ja kahdeksas skenaario tarkastelevat nettonollapäästöjen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä, minkä jälkeen nettopäästöt ovat negatiiviset. Seitsemännessä skenaariossa korostuu nollapäästöisten energialähteiden ja energiatehokkuuden voimakas kasvu ja lisäksi negatiivisia päästöjä saadaan hyödyntämällä bioenergiaa yhdessä hiilentalteenottoteknologian kanssa (carbon capture and storage, CCS). Kahdeksas skenaario rakentuu samoille elementeille kuin edellinen sillä erotuksella, että siinä arvioidaan vahvan kiertotalouden ja vähähiilisempien kulutustottumusten potentiaalista roolia. Lisäksi skenaariossa tarkastellaan maankäyttösektorin nielujen vahvistamista ja sen vaikutusta tarpeeseen hyödyntää teknologiaa negatiivisten päästöjen tuottamisessa.

Skenaariotarkastelut osoittavat, että nettonollapäästöjen saavuttaminen edellyttää teknologisen potentiaalin ja kiertotalouden maksimointia sekä laajamittaista luonnon hiilinielujen hyödyntämistä sekä muutoksia liikkumistottumuksissa. Komissio esittää seitsemän strategista osa-aluetta, joihin polku kohti nettonollapäästöistä taloutta vuoteen 2050 mennessä voisi perustua.

Valtioneuvoston kanta pääpiirteittäin

Suomi toivottaa tervetulleeksi komission vision EU:n pitkän aikavälin strategiaksi. Suomi pitää tärkeänä, että EU toimittaa Pariisin sopimuksen mukaisen vuoteen 2050 ulottuvan päästövähennysstrategian YK:lle vuoteen 2020 mennessä.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n pitkän aikavälin strategia vastaa osaltaan Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteeseen rajata lämpötilan nousu alle kahteen asteeseen ja pyrkiä kohti puolitatoista astetta. Suomi korostaa myös ihmisen aiheuttamien päästöjen ja poistumien tasapainoa Pariisin sopimuksen mukaisesti.

Suomi pitää hyvänä, että komission visiossa on tarkasteltu useita eri päästövähennysskenaarioita, ml. lukien skenaariot joissa tarkastellaan nettonollapäästöjä vuonna 2050 ja negatiivisia päästöjä tämän jälkeen. Suomi korostaa, että IPCC:n 1,5 asteen raportin valossa osa skenaarioista ei riitä kunnianhimoituaan vastaamaan Pariisin sopimuksen tavoitteisiin, erityisesti 1,5 asteen lämpötilatavoitteeseen. Lisäksi uusien teknologioiden osalta on huomioitava niihin liittyvät epävarmuudet. Suomi yhtyy komission käsitykseen siitä, että EU:n tulee pyrkiä nettonollapäästöihin eli hiilineutraaliuteen vuonna 2050 ja näin säilyttää johtajuutensa kansainvälisessä ilmastopolitiikassa.

Suomi katsoo, että EU:n 2050 tavoitteeseen liittyvissä jatkokeskusteluissa on tärkeää tuoda esiin eri puolilla Eurooppaa eroavat kustannustehokkaat ja vaikuttavat polut ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi tulisi myös tarkastella EU:n 2030 tavoitteen riittävyyttä nettonollatavoitteen saavuttamisen näkökulmasta ottaen huomioon, että EU:n keskeiset ilmasto- ja energiatoimia ohjaavat säädökset tulevat uudelleentarkasteluun vuoteen 2023 mennessä.

Suomi pitää hyvänä sitä, että komission visio kattaa laajasti yhteiskunnan sektorit, eri teknologiat päästöjen vähentämiseksi ja niiden päästövähennys- ja hiilensitomispotentiaalin. Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan laaja-alaisia toimia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla, ja kaikkien toimijoiden, ml. paikallistaso, yritykset, järjestöt, taholta.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

Suomi pitää tärkeänä kiertotalouden ja biotalouden roolia ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kierto- ja biotalouteen syntyvän tuotannon kehittäminen on keskeinen osa siirtymistä kohti hiili-neutraalia taloutta. Suomi pitää hyvänä, että tiedonannossa on korostettu maankäyttösektorin monipuolista roolia ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Suomen kannalta kyse on pitkälti metsien merkityksestä sekä yhtenä biotalouden perustana että merkittävänä hiilivarastona ja -nieluna. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että hiilen sidonta on tärkeää myös muissa toiminnoissa kuin metsätaloudessa.

Suomi pitää tärkeänä sitä, että komissio nostaa visiossaan esiin siirtymän positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Talouskasvun edellytyksenä ovat kuitenkin mittavat ja oikea-aikaiset investoinnit vähähiilisiin ratkaisuihin sekä jatkuva panostus vähähiilisten teknologioiden kehittämiseen.

Suomi katsoo, että ilmastopolitiikan ja –toimien kustannustehokkuus on tärkeää. Keskeinen keino päästövähennysten kustannustehokkaaseen saavuttamiseen on päästökaupan vahvistaminen, kuten kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan. Kiinteistökohtaisen lämmityksen ja jäähdytyksen sisällyttämistä päästökauppaan tulisi selvittää EU-tasolla. Päästökauppasektorin, taakanjakosektorin sekä LULUCF-sektorin välisten joustojen kasvattamista tulisi tästä syystä harkita säädöksiä uudelleen tarkasteltaessa. Tässä yhteydessä voisi myös tarkastella mahdollisuuksia kansainvälisten joustomekanismien käyttöön.

Yhteiskunnan sähköistyminen ja vaihtelevan uusiutuvan energian tuotannon lisääntyminen edellyttävät eri sektoreiden (muun muassa sähkö, kaasu, kaukolämpö, liikenne) energian käytön integrointia ja kehittyvää energian varastointia. Yhteiskunnan ja energiantensiivisen teollisuuden sähköistyminen edellyttää myös merkittäviä tutkimuspanostuksia teknologian kehittämiseksi. Tarvittavat energiamuunnokset aiheuttavat häviöitä ja lisäävät energian kokonaiskulutusta. Muun muassa siksi energiantehokkuuden mittaaminen pelkästään energian loppukulutuksen ja kokonaiskulutuksen määrällä ei ole pitkällä aikavälillä perusteltua. Suomi katsoo, että energiatehokkuutta koskevista EU-velvoitteista ei tulisi muodostua hidastetta päästötavoitteiden saavuttamiseksi kustannustehokkaasti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valiokunta toteaa, että hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC) puolentoista asteen raportti nostaa esille nopeiden globaalien päästövähennysten tarpeen, jotta nettopäästöt saadaan laskettua nolleen vuosisadan puoliväliin mennessä. Maankäyttösektorin merkitys korostuu, kun Pariisin sopimuksen mukaisesti pyritään rajaamaan lämpötilan nousu alle kahteen asteeseen ja mentäessä kohti puolentoista asteen tavoitetta. Kustannustehokkaiden päästövähennysten jälkeen maankäyttösektorin nieluilla on keskeinen merkitys jäljelle jäävien päästöjen kompensoimisessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maankäyttösektorin toimenpiteillä, kestävästi tuotetulla biomassalla sekä nieluilla voidaan vaikuttaa monella eri tavalla ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Globaali väestökasvu ja siirtyminen pois fossiilitaloudesta lisäävät kestävästi tuotettujen biomassojen tarvetta mm. ruoaksi, rehuksi, kuiduksi sekä tukemaan energia-, teollisuus- sekä

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

rakennussektorin tuotantoa. Tiedonannossa nähdään tärkeäksi, että eri keinoin voidaan vastata biomassan lisääntyvään käyttötarpeeseen sekä samalla ylläpitää ja vahvistaa nieluja. Valiokunta pitää tärkeänä, että maankäyttösektorin nieluja tulee jatkossakin tarkastella jäsenmaakohtaisesti.

Valiokunta korostaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset eri toimialoihin, sopeutuminen ilmastomuutokseen sekä kestävä kehityksen tavoitteet tulee ottaa vahvemmin osaksi pitkän aikavälin strategioiden valmistelua. Kasvaviin sää- ja ilmastoriskeihin on varauduttava sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ottaen huomioon ilmaston lämpenemisestä aiheutuvat vaikutukset esimerkiksi talouteen, infrastruktuureihin, elinkeinoihin, ympäristöön, maa- ja metsätalouteen sekä ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Paikallisten sää- ja ilmastoriskien lisäksi ilmastomuutoksen vaikutuksia välittyy epäsuorasti globaalien tavara-, energia- ja ihmisvirtojen kautta.

Erityiskysymyksiä

Tiedonannossa arvioidaan, että kestävästä metsätaloudesta huolimatta EU:ssa metsät eivät yksinään riitä tuottamaan tarvittavaa biomassan määrää ilman, että hiilinielut pienenevät merkittävästi. Valiokunta toteaa, että Suomen osalta puun käyttöä voidaan lisätä nykytasosta sekä samalla ylläpitää ja vahvistaa nieluja pitkällä aikajänteellä. Metsien aktiivisella hoidolla ja käytöllä voidaan turvata puubiomassan saatavuus puuta jalostavan teollisuuden käyttöön, ylläpitää metsien terveydentilaa sekä ennaltaehkäistä metsätuhojen leviämistä ja varmistaa metsien säilyminen hiilinieluna. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että tulevaisuudessa ilmastomuutoksen mukanaan tuomien sään ääri-ilmiöiden ja metsätuhojen riskin lisääntyminen edellyttää aktiivista ja monitavoitteista ilmastokestävää metsätaloutta.

Valiokunta korostaa biotalouden merkitystä siirryttäessä kohti hiilineutraalia taloutta. IPCC:n raportin myötä on tullut selväksi, että fossiilisia päästöjä on leikattava rajusti ja maailmanlaajuisesti. Lisäksi biopohjaiset materiaalit tarjoavat vaihtoehtoja esimerkiksi muovin ja kemikaalien, puuvillan, sementin ja teräksen korvaamiseksi yhä useammassa käyttökohteessa. Biopohjaisia ratkaisuja tarvitaan erityisesti silloin, kun päästöjen vähentäminen muuten on erityisen hankalaa tai kallista. Biotalous kytkeytyy tiiviisti kiertotalouteen, ja biotalouden prosesseissa syntyvien sivutuotteiden hyödyntämistä tulee jatkaa ja kehittää edelleen. Biomassa tulee käyttää mahdollisimman tehokkaalla ja kestäväällä tavalla. Vuoden 2017 ennakkotietojen mukaan Suomessa biotalouden toimialojen yhteenlaskettu tuotos oli 67,7 miljardia euroa ja niiden tuottama arvonlisäys 23,5 miljardia euroa. EU on ilmastotoimissa edelläkävijä, ja on välttämätöntä saada muu maailma mukaan jo senkin takia, että vältetään epäsymmetrinen kilpailutilanne.

Edellä esitetystä käy ilmi, että biomassan käytölle on odotettavissa suurta kasvua. Samalla pitäisi kuitenkin huolehtia esimerkiksi metsien hiilinieluista. Intensitiivisempi (puuston kasvua lisäävä) metsätalous on yksi keino huolehtia metsävarojen riittävydestä. Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomen kannassa nielut mainitaan metsiä laajempaan kysymyksenä, mutta myös metsityksen mahdollisuudet EU:ssa ja sen ulkopuolella tulee tuoda esille. Metsiä ei pidä valjastaa fossiilisten päästöjen välivarastoiksi vaan käyttää puuta kestävästi ilmastomyönteisten tuotteiden valmistukseen siten, että metsävarat jatkavat samalla kasvuaan.

Valiokunta toteaa, että Suomi on pitkien etäisyyksien maa ja liikenteessä tehtävät päästöjen vähennystoimet ovat tärkeä osa kokonaisuutta. Maaseudun elinkeinojen kannalta on löydettävä

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

malleja, joilla liikennesektorille löydetään toimivia ja kustannustehokkaita päästövähennystapoja takaamaan elintarviketuotannon ja metsätalouden toimintamahdollisuudet. Uusiutuvilla liikennepolttoaineilla on tärkeä rooli pyrittäessä nopeisiin liikenteen päästövähennyksiin.

Valiokunta korostaa, että energiantuotannon osalta kaikissa tiedonannossa esitetyissä skenaarioissa biomassan ja jätteiden hyödyntäminen energiaksi sekä bioenergian käyttö kasvaa nykyisestä. Biopolttoaineet ovat tärkeässä roolissa liikenteessä niissä liikennemuodoissa, joissa ei sähköistämällä voida vähentää päästöjä. Teollisuusrakenteestamme johtuen Suomessa erityisesti puunjalostuksen ja metsänhoidon tähteiden sivuvirtojen (mm. mustalipeä, kuori) merkitys lämmön ja sähkön tuotannossa on merkittävä. Tiedonannossa nostetaan esille myös biokaasun tuotanto erilaisista sivuvirroista. Valiokunta korostaa, että biokaasupotentiaalista valtaosa on sidoksissa maatalouteen. Biokaasun käytön osalta lupaavimmat näkymät ovat liikenteessä ja työkonien polttoaineena. Suomessa on hyvät edellytykset edelleen kehittää resurssitehokasta, hajautettua energiantuotantoa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisuus saavuttaa kustannustehokkaita ja toteutuskelpoisia päästövähennyksiä maataloudessa on rajallinen. Päästövähennyksiä voidaan kuitenkin saavuttaa tuotannon kestäväällä tehostamisella, viljelytekniikoilla, kotieläinten jalostuksella ja ruokinnalla sekä lannankäsittelymenetelmiä tehostamalla. Maatalouteen kohdistuvien ilmastotavoitteiden tulee olla johdonmukaisia globaalin ruokaturvan ja kannattavan maatalouden toimintaedellytysten kannalta sekä kansallisen huoltovarmuuden kannalta.

Tiedonannossa nostetaan esille maatalousmaiden hiilensidonnan mahdollisuudet ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, mutta tunnistetaan myös siihen liittyviä epävarmuuksia, kuten maaperän rajallinen kyky sitoa hiiltä sekä hiilen pysyvyys maaperässä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa selvitetään mahdollisuuksia lisätä maatalousmaiden hiilensidontaa. Suomen olosuhteissa merkittävimmät ilmastovaikutukset maatalousmailla voidaan saavuttaa toimilla, jotka vähentävät turvemaiden viljelystä aiheutuvia päästöjä sekä ehkäisevät uusien turvemaiden siirtymistä viljelykäyttöön. EU:n maatalousuudistuksen jatkokäsittelyssä on varmistettava, että maataloudella on käytettävissä vaikuttavia ja tilatasolla sovellettavia työkaluja ilmastomuutoksen hidastamiseen ja muutokseen sopeutumiseen. Valiokunta korostaa sitä, että toimien käyttöönotossa on tärkeää huomioida ympäristövaikutusten lisäksi myös alueelliset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuluttajien ruokatottumuksilla on merkittävä vaikutus maataloustuotannon päästöihin tulevaisuudessa. Ruokavalion muutokseen ja sen vaikutukseen puolestaan vaikuttavat vallitseva ruokavalio, ruokakulttuuri ja mahdollisuudet tuottaa korvaavia kasviproteiineja. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ruokahävikin ehkäisemiseen suunnattuja toimia edelleen vahvistetaan ja kehitetään.

Lopuksi

Valiokunta korostaa, että siirtyminen vähähiilitalouteen, bio- ja kiertotalouden kehittäminen sekä kannattava ja ilmastokestävä maa- ja metsätalous vaativat laaja-alaisen ja poikkitieteellisen tutkimuksen vahvistamista sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tutkimuksella tulee tuottaa ennaktoivasti päätöksenteon tueksi tietoa, osaamista ja innovaatioita uusiutuvien luonnonvarojen

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

kestävän käytön turvaamiseksi, elinkeinojen kilpailukyvyyn kehittämiseksi sekä maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä ilmastopolitiikan ja -toimien kustannustehokkuutta. Päästökauppa-, taakanjako- sekä LULUCF-sektorin välisten joustojen kasvattamista tuleekin arvioida, kun EU-tason säädöksiä tarkastellaan uudelleen. Lisäksi tulee arvioida kansainvälisten joustomekanismien käytön mahdollisuuksia ilmastotoimien kustannustehokkuuden lisäämiseksi sekä kansainvälisesti että EU-tasolla. Tällaiset mekanismit tulee ulottaa myös kehittyviin maihin, muun muassa pääomaköyhään Afrikkaan, jonka väestön, kulutuksen ja kasvihuonepäästöjen on ennustettu lisääntyvän voimakkaasti seuraavien vuosikymmenien aikana. Keskittyminen pelkästään EU:n sisäisiin toimenpiteisiin voi johtaa lopputulokseen, jossa EU on saavuttanut omat tavoitteensa vuonna 2050, osin ehkä tarpeettoman korkein kustannuksin, mutta globaalit kasvihuonepäästöt eivät ole vähentyneet odotetulla tavalla erityisesti köyhimpien maiden vähemmän suotuisan kehityksen takia.

Valiokunta toteaa, että EU:lla on tärkeä merkitys kansainvälisen ilmastopolitiikan suunnannäyttäjänä. Pariisin sopimuksen tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kaikki sopimukseen sitoutuneet maat ovat valmiita asettamaan kunnianhimoisia päästövähennystavoitteita ja pitämään niistä kiinni. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maankäyttösektoria koskevien tarkastelujen aikajänne on pidempi ja vaikeammin hahmotettavissa kuin muun muassa energia- ja teollisuussektoreilla, mistä syystä lyhyttä aikaväliä painottavat kannustimet voivat johtaa nieluksen pieneneeseen pitkällä aikavälillä. Maankäyttösektorin tavoitteiden asettamisessa ja niiden toimeenpanossa tulee laskennallisten nieluksen sijaan siirtyä tarkastelemaan luonnontieteellisiä nieluja.

Valiokunta pitää myönteisenä, että komission julkaiseman vähähiilisyysvision tarkoitus ei ole avata vuotta 2030 koskevaa EU:n energia- ja ilmastopakettia, joka koostuu useasta vastikään valmistuneesta tai pian valmistuvasta lainsäädännöstä. Suomen tulee pitää tätä näkökulmaa esillä EU-elimissä käytävien keskustelujen yhteydessä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 6.3.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin (osittain)
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hanna Halmeenpää vihr

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Viljanen Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston kirjelmä E 100/2018 vp EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta sisältää valtioneuvoston esittämän kannan EU:n päästövähennysstrategian tarpeellisuudesta, jolla tulee tavoitella Pariisin sopimuksen tavoitetta ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseksi. Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan nostanut esille huomioita ja näkökulmia omalta toimialueeltaan.

Valiokunnan lausunto sisältää kannatettavia näkemyksiä ilmastomuutoksen torjunnan tärkeydestä. Tavoitteen mahdollistavassa keinovalikoimassa tulisi kuitenkin huomioida päästövähennysten välitön tarve kunnianhimoisemmin ja perustaa kaikki esitykset tutkittuun tieteelliseen tietoon. Lausunnossa esitetyt toimenpiteet tulisi tarkastella myös luonnon monimuotoisuuden suojelun näkökulmasta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta puoltaa Suomen kannaksi määritettyä sektorien välisten joustojen lisäämistä. Joustojen korostaminen on kuitenkin haitallista ilmastomuutoksen torjunnan kannalta. Lieviä joustomekanismeja voidaan luoda, mutta samalla on varmistettava, että kunnianhimoisen päästökaupparektorin vahvistaminen ei saa vesittyä joustoilla siten, että se johtaa fossiilipäästöjen kasvuun. Samalla mahdolliset hiilivuotoriskit tulee huomioida päästökaupassa ja ne on minimoitava.

Päästöjä riittävästi leikkaavan ilmastopolitiikan kannalta on välttämätöntä, että Suomessa tavoitellaan tieteelliseen tietoon perustuen hiilivarastojen kasvattamista sekä hiiltä ilmakehästä sitovan nieluvaikutuksen pitämistä positiivisena ilmastomuutoksen kannalta ratkaisevat lähivuosikymmenet.

Suomen tulee kasvattaa hiilinielujensa kokoa kompensoimaan myös muilla sektoreilla aiheutettuja päästöjä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Metsien käyttöä ei voida lisätä taloudellisesti, ekologisesti tai sosiaalisesti, ei myöskään ilmastollisesti kestävämmälle tasolle.

Valiokunnan esittämän puunkäytön lisäämisen sijaan metsien hakkuutaso Suomessa tulisi varovaisuusperiaatteen mukaisesti pyrkiä palauttamaan tasolle (noin 65 milj. m³ vuodessa), jolla se oli kuluva vaalikauden alkaessa. Ilmastotieteilijät ja metsäalan tutkijat ovat esittäneet laajalla rintamalla vakavan huolensa metsien käytön voimakkaasta lisäämisestä ja sen aiheuttamista riskeistä ilmastomuutoksen torjuntatoimien tehokkuuteen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiskehitykseen.

Metsänkäsittelymenetelmiä tulee kehittää suuntaan, joka pidentää kiertoaikaa, kasvattaa puuston ja maaperän hiilivarastoa sekä hiilinielua. Valtion mailla avohakkuiden osuutta voidaan vähentää ja arvokkaimpia metsiä säästää hakkuilta, mikä tukee myös viime vuosikymmenet voimakkaasti heikentynyttä metsäluonnon monimuotoisuutta.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2018 vp

Valiokunnan lausunnossa maatalousmaiden kustannustehokkaita ja toteuttamiskelpoisia hiilensidontan mahdollisuuksia nostetaan hyvin esille. Kustannustehokkuuden kannalta keskeistä on kiinnittää huomiota erityisesti turvepeltojen raivauksen lopettamiseen. Suomessa turvepeltoala nousi vuosina 2000—2014 yli 40 000 hehtaaria, mikä aiheuttaa noin yhden miljoonan tonnin hiilipäästöt vuositasolla (1,5 % Suomen kokonaispäästöistä). Kun samaan aikaan kokonaispeltoala tai ruuantuotantoon käytetty ala ei kasvanut, vaan ainoastaan tilakoko kasvoi, on asiaan syytä kiinnittää huomiota ilmastovaikutustenkin näkökulmasta entistä selvemmin.

Maa- ja metsätalouden tehokkaampien hiilensidontatoimien tutkimusrahoitus on turvattava ja niitä tulee edelleen selvittää ja voimakkaasti edistää. Hiilensidontaan ja puhdasta teknologiaa edistävien menetelmien kehittämiseen ja laajempaan käyttöönottoon liittyy merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia, joita Suomen tulee edistää.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa huomioon tässä esitetyt näkökohdat.

Helsingissä 6.3.2019

Hanna Halmeenpää vihr